

Părintele Arsenie Boca, Starețul Bucuriei și Iertării...	5
Amintiri dintr-o copilărie cu oameni (și) sfinți. De vorbă cu nepoata Părintelui Arsenie Boca (Zoe Daian) ...	9
„Fiți îngăduitori cu neputințele oamenilor” (Pr. Ghelasie Țepeș) ...	31
„Părinte, ajută-mă, că nu mai pot!...” (Emilia Șpan) ...	88
„Cu dragostea și smerenia te mântuiești!” (Gheorghe Morar) ...	109
„Tot timpul îl simt pe Părintele aproape!...” (Maria Nistor) ...	158
„Vezi, mă, că n-ai murit? Și n-ai să mori!... N-ai să mori!” (Pr. Romul Poparad) ...	177
Mărturii din Pojorta (Brașov) ...	191

Amintiri dintr-o copilărie cu oameni (și) sfinți.

De vorbă cu nepoata Părintelui Arsenie Boca

Timișoara, început de februarie. De pe o străduță cocheta, urc undeva, într-o casă din aceea statornicită în timp, cu iz de vecernii și aromă de tei pârguit în primăvară. În fața mea stă doamna Zoe Daian, nepoata Părintelui Arsenie Boca. Redutabil psiholog, recunoscut pentru profesionalismul și verticalitatea sa, Zoe Daian s-a trezit, acum 77 de ani, în casa părintească din Buteni (Arad), în preajma Părintelui Arsenie, a lui Zian, cum îi place ei să îl numească și acum...

O poveste despre o nepoțică ce crește, ani buni, sub privirea blândă și drăgăstoasă a Părintelui Arsenie și care îl va căuta, apoi, în toate locurile de pribegie ale marelui om al lui Dumnezeu.

Amintirile Zoei Daian au o savoare cu totul aparte. Pentru că ne cheamă într-o lume a gingășiei și a copilăriei Părintelui Arsenie, încrustând peste timp, în memoria mărturiilor, un poem pastelat de dragoste între adolescentul de odinioară și „nepoțica sa preferată”, cum îi plăcea lui să o numească.

Ascultând-o pe Zoe Daian, te inundă efervescența și savoarea unei copilării în care minunea te întâmpină la tot pasul. O parte de paradis revărsată cu îngăduință spre pământ, unde oamenii și sfinții se bucură laolaltă. Și o grădină mereu înflorită, unde adolescentul Zian se retrage în cea mai mare parte a timpului, citind cu îndârjire, rugându-se cu frenezie și pictând ca într-un înverșunat exercițiu de contopire cu Cerul. E, de fapt, plămada din care marele duhovnic de mai târziu își va trage forța duhovnicească și abnegația de a-l sluji, deplin, lui Dumnezeu.

Pe unul din pereții sălașului Zoei Daian, străjuiește, de dincolo de vreme, o superbă icoană, cu Hristos în Grădina Ghetsimani. O privesc și simt cum emoția mă țintuiește locului, ca o rugăciune! Oarecând, în acei ani ai adolescenței, Zian petrecea parcă mai mult ca oricând în grădină. Discret, cufundat în reculegere de sine, intuind parcă însingurările ce vor urma, tânărul din livada cu flori avea să lase moștenire Zoei, după vremi tulburi și de aprigă restriște, această icoană. O icoană, pictată în anul 1929, cu povestea ei de curăție și farmec a unei copilării ce nu și-a epuizat niciodată rațiunea de a fi a Părintelui și a lui Dumnezeu, deopotrivă...

Ochii din icoană

Am rugat-o pe doamna Daian să ne spună cum se înrudește cu Părintele Arsenie. „Bunica mea, mama tatălui meu, era soră cu tatăl Părintelui Arsenie. Și ei, de mici, au fost foarte apropiați, deși tatăl meu mai avea trei frați. Erau opt ani diferență între tatăl meu și Părintele Arsenie. Opt ani erau diferență, însă tatăl meu, Vasile Crucin, a avut față de el totdeauna o atitudine părintească. L-a iubit foarte mult și nu l-a lăsat niciodată să vadă diferența de vârstă dintre ei, s-o simtă. Cum de s-a mutat Părintele la noi? La o vreme, părinții lui Zian au decis să se despartă; din familie nimeni-nu cunoaște motivul, numai tatăl meu l-a știut.

După despărțirea părinților lui, Zian a mers, ca și copil – era la școala primară –, la Brad, la mătușa lui, și a rugat-o pe bunica mea, care era sora tatălui lui, să-l anunțe pe taică-meu să vină la Brad. Și l-a anunțat și s-a dus după el și i-a spus: *Să mă iei de aici!* I-a mărturisit că vrea să plece de acolo și că-l roagă să-l aducă la noi. Și s-a mutat la noi, la Buteni. Pe urmă, m-am născut eu. El a fost tratat ca și copilul părinților mei...

Când s-a născut Zoe, Zian era *unchiul* care îi va însenina copilăria și îi va da o savoare neobișnuită gânguri tului de prunc învecinat, și în acest mod, cu sfințenia. Acei ani vor însemna pentru micuța Zoe parte a unei Veșnicii pe care o va căuta mai apoi întreaga viață. O va mai regăsi doar în ochii Părintelui, în desele întâlniri pe care le-au avut. Iar, acum, în icoana pe care o păstrează cu atâta sfințenie, alături de Iisus, în Grădina Ghetsimani și, cum se putea altfel, în ochii Părintelui din portretul-icoană ce-i străjuiește cămăruța.

Anii au trecut... Doamna Zoe, cu glas tremurat și răspicat, când povestește despre acele vremuri, le recrează cu adevărat, le repune într-o logică a trăirilor în care îl vezi aievea pe tânărul Zian de odinioară, ducându-și în spate nepoți ca sau însoțindu-i zâmbetul șagalnic cu privirea sa drăgăstoasă, de un albastru desăvârșit...

„Era de-al casei. Așa l-am cunoscut, când m-am născut

„Mama mea îl mai certa, că nu prea mânca, își începe Zoe istorisirea amintirilor din acea perioadă. Pe mine Zian m-a învățat să beau lapte, că eu nu voiam să beau lapte. Știți cum sunt copiii... mai mofturoși. Și i-am spus lui Zian: *Să nu bei nici tu lapte!* Așa îi spuneam lui. *Nu-i bun, e amar, e rău!* Și el îmi spune, la un moment dat: *Al meu nu-i rău! Ia gustă, să vezi!* Și gustam... Și îi spuneam: *Al tău nu-i!* Și-atunci, i-am spus mamei mele: *Să-mi dai lapte de care bea unchiul! Dar numai din cana lui vreau să beau!* Și așa m-a învățat unchiul să beau lapte.

Și, când mă duceam la el la Sâmbăta, și pe urmă la Prislop și la Atelierele de Pictură de la București, și la Drăgănescu, de fiecare dată mă întreba: *Tu acum bei lapte? Nu mai e rău?...*

Eu nu eram născută când s-a mutat la noi, își continuă Zoe povestea. Avea pe atunci vreo 14-15 ani. Multe din acea perioadă le știu de la părinți. L-a rugat deci pe tata să se ducă la mama lui, să-i spună că nu mai vrea să meargă la medicină, pentru că drumul lui e altul în viață. În plus, părinții mamei sale au obligat-o să se recăsătorească, și el n-a fost de acord. Și de aceea a venit la noi. Și taică-meu s-a dus acolo, o lămurit-o pe mătușa mea, adică pe mama lui. Și a convins-o... Ea, mama lui, nu s-a încăpățânat. Era o femeie foarte înțeleaptă. Frumoasă, frumoasă! Era ca o actriță! O țarancă frumoasă și cu bun simț. Semăna cu el! Așa mi-au spus și măicuțele care au întâmpinat-o când s-a dus ea prima oară la mănăstire, la Sâmbăta. Ea n-o anunțat pe nimeni că merge la el. Și Părintele i-a spus unui țaran dintr-un sat vecin cu Sâmbăta: *Ioane, la ora cutare, te duci la gară fi iei o femeie care vine la mănăstire!* Era îmbrăcată în țarancă. Și măicuțele mi-au povestit. Și spuneau: *Dumnezeule! Când am văzut-o! Ce frumoasă era fi cum semăna cu el! Ce asemănare era! Erau identici parcă era unul fi același. Înaltă, zveltă! De o frumusețe cum n-am mai văzut!* Eu am tot spus și spun și acum că, dacă ea ar fi ajuns în America, între artiști, n-o lăsau să plece de acolo! O școlarizau și o țineau la ei. Extraordinar de frumoasă era! Și pricepută la bucătărie, la prăjituri... De aia lui îi plăceau dulciurile.”

Tatăl Zoei Daian era pe atunci directorul școlii din sat. Cum era, ca elev, tânărul Zian? Ne spune tot Zoe: „Era foarte modest, retras și timid. Și mai slăbuț. Nu-i plăcea să iasă cu nimic în evidență. Deși mereu era remarcat de ceilalți. Era de-al casei. Așa l-am cunoscut, când m-am născut. Noi locuiam pe atunci în clădirea școlii, într-o locuință cu trei camere mari, iar Zian avea acolo odaia lui. De la noi s-a dus mai târziu la liceu, la internat, la Brad. Făcea până acolo, cu trenul, vreo 80 de kilometri. Și venea la noi sâmbăta și în vacanțe. Tot de la noi a plecat mai târziu la Teologie, la Sibiu. Și, mai apoi, la Belles-Artele, la București. Însă atunci când am început să vorbesc și să pricep, el era acasă”.

„Eu nu-s pentru viața asta...”

Anii aceia, tânărul Zian îi petrecea, în vacanțe mai ales, toată ziua în grădină. Acolo era locul său de rugăciune, cel mai adesea, și spațiul în care își întâlnea sfinții, pe care îi transpunea apoi în icoane de pânză și dor: „Când nu citea, picta în grădină ori se ruga. Picta mai ales scene biblice. Nu știu să fi pictat portrete, de pildă. Și îi plăcea să picteze numai pe pânză.” Și citea mult, enorm de mult. Am întrebat-o pe doamna Daian cum își împlinea setea de lectură: „Avea o valiză de cărți! Îi cumpăra taică-meu. Se duceau la Arad sau veneau aici, la Timișoara, și îi cumpăra taică-meu. Și seara făceau un program așa frumos! Tatăl meu cânta la pian și la vioară. Și, după ce am crescut, am intrat și eu printre ei. Cântam eu la pian, și lui i-a cumpărat tatăl meu un flaut, că el a vrut să cânte la flaut. Și făceam seri de muzică. Așa, frumoase...”

Despre înclinația spre muzică a Părintelui Arsenie și despre modul cum reușea să îmblânzească orice instrument muzical, Zoe are amănunte fascinante: „Singur a învățat să cânte la flaut. Nu știu cum... Singur! A vrut să cânte la flaut și... a cântat! Taică-meu i-a cumpărat un flaut, i l-a dat și a început să cânte!

Și la pian cânta... Eu am luat ore opt ani, în internat, de pian. El însă, cum a pus mâna pe pian, a cântat! Pe orice pune mâna, se rezolva totul! De aceea vă spun... În preajma lui, te schimbai enorm! Îi plăcea mult muzica. Împreună cu tata, care cânta foarte bine la vioară, cântau amândoi

adeseori, acasă. Singur a învățat franceză, germană și engleză. Singur! Iar tabloul pe care îl am, l-a pictat când avea 19 ani..."

Când s-a născut Zoe, tânărul Zian primise *ascultarea* să aibă grijă de ea. Și această grijă avea să și-o ia Părintele pentru toată viața... „Multe lucruri am învățat de la el!, continuă Zoe Daian. Eu, dimineața, de multe ori, stăteam la ușa camerei lui și așteptam să se scoale, să se joace cu mine. Mergeam în grădină, mâncam fructe... Se juca cu mine, mă puneă să desenez. Fel și fel de activități. Sunt așa legată! Și acum mă ajută enorm, enorm, enorm! Avea o sarcină în casă, atunci. Maică-mea i-a dat-o: să adune ouăle din cuiabar. Și el le bea! Și maică-mea era expertă... Știu că zicea Zian: *Mărioară, fă-ne ceva dulce, așa cum știi tu*. Iar mama îl certa și-i spunea: *Măi, tot vreți dulciuri, dulciuri. Dar tu, dacă bei ouăle, n-am cu ce să fac dulciuri!* Și el râdea și se amuza.

Părinții mei au cununat mulți tineri în comună. Și maică-mea îi spunea: *Zian, sâmbătă sau duminică cununăm o familie de tineri. Vii fi tu! Te distrezi, dansezi, cunaști fete...* Era deja în ultimele clase de liceu sau poate chiar student. Și o lăsa pe maică-mea să zică. Și ea spunea: *Ți-am pregătit costumul să vii fi tu!* El o lăsa să vorbească, iar pe urmă îi spunea: *Mărioară, eu nu-s pentru asta! Eu nu-s pentru viața asta. Eu rămân să am grijă de Zoe!*

Părintele ținea tare mult la tata. Erau și apropiați ca vârstă. Tatălui i se spunea Lică, de la Vasile, Vasilică. Seara, când stăteam la masă, tatăl meu îi zicea: *Ziane, ia un pic de țuică cu mine*. Și unchiul îi spunea: *Mă, Lică, mă, bea tu liniștit, fără mine*.

El toată ziua stătea în grădină. Picta, citea, se ruga. Asta făcea mereu. Și mergea tot timpul la biserică; aveam o biserică chiar lângă noi, unde stăteam noi, la școală. Nu lipsea niciodată! Vedeam că e orientat spre acest drum”.